

ձեր այն ժամանակակիցների համար, որոնք գործը հասցրել են այժմեան դրություն, ձեր մեծությունը փառքն ու արժանապատիվները, պետությունը սրբազան շահերը զոհելով միակ այն նպատակին, որ աշխարհին իրենց անձնական կարողությունը և գոհացում տան իրենց անձնական փառաբանությունները: Այդ մարդիկ արժանիք են համարում ամեն անգամ զրպարտություններով անհույս իրար, աշխատելով այդպիսով գրաւել ձեր մեծությունը ուղղորդել ինչպէս Լրտեսութիւնը նրանց մէջ պատուաւոր գործ է համարում: Ուստի թուրքերի ապականումը ծայրայեղութեան է հասած և այն աստիճան մտել է բարձր դատական մէջ, որ երկիրը զբոսում է կեդրոնական իշխանութիւնից, մի իշխանութիւն, որ անհրաժեշտ է երկրի, ձեր գահի և ձեր մեծութեան իրաւունքները պաշտպանելու համար: Նա զրկում է ապրիլ վարչութիւնից, որը հսկայ ձեր հպատակների շահերի համար: Զինուորների մէջ հնազանդութիւնը և կարգապահութիւնը երեւում է. նախադրյալը ուղիղ գնդային են հասած, և զինարարը զգուշիկ եկամուտների ազդիւր է հանդիսանում: Ինչ վերաբերում է ֆինանսներին, դրանք էլ կատարելապէս անկողնում են: Միւս կողմից, ժողովուրդը հայածուծ է և զրկանքներ է կրում անցնել անկարգութիւնների պատճառով... Այսպիսի դրութիւնը կործանման կը հասնի ամենամոռի պահութիւնը: Բայց ձեր հպատակների մէջ աւելի մեծ անհանգստութիւն է յարուցանում պետությունը սպառնացող կրկնակի յեղափոխութիւնը, որը կարող է նրան մահաւոր հարուած տալ: Զերդ մեծութեանը յայտնի է, որ երկու տեսակ յեղափոխութիւն է լինում: Մէկն այն է, երբ կառավարութեան գէշ գէշքը ձեռքին ապստամբում է չղափող ամբողջ, որը չի հակադրում իւր բարբառությունների հետեւողներին և չի կշռադատում իւր գործարարած միջոցների արդիւյթը: Միւս յեղափոխութիւնը հանդիսանում է իբրեւ հետեւող ընդհանուր գայլայի, մի գայլայի, որ առաջնորդ է մարդկութեան առաջնորդութեանը խոչընդոտ լինելու ձգտող

ստույթներ և վատ հակամեքերով լրացուած սխառութիւն կործանելու հաւանականութիւնը... Առաջին յեղափոխութեան պատճառները պէտք է որոնել Փոքր Ասիայում, Կրեմլում և Ռուսիայում տիրող իրերի այժմեան դրութեան մէջ, իսկ երկրորդ յեղափոխութեան պատճառները արժատացած են այն մարդկանց մէջ, որոնք վերահսկողութիւն ունին վարչութեան վրայ: Օսմանեան վարչութիւնը ամբողջ աշխարհի աչքում հայածանքի և անարդարութեան օրինակ է ծառայում: Զերդ մեծութիւնը, որ երբէք չի համաձայնել թափել ամենամեղքին մարդասպանի արինը, ներկայումս ամբողջ աշխարհի կողմից նկատու է իբրեւ արիւնարբու փաղիշտ: Օտարերկրացի մամուլի յօդուածների վրիւղ շարժումը նրանց վրէժն է ցուցնում: Օսմանեան գործողութեանց քննադատութիւնն ու դատապարտութիւնն է: Քանակ-բէյը գոչակում է, որ պետությունները խաբի պիտի միջամտեն և խնդրում է չհատարել նրանց, որոնք նրան ասում են, թէ գիտնալէսների մէջ տարաձայնութիւններ կան: Մատնանք լինելով Գ.Պոլի գիտնալէսների մշակած ռեֆորմների ծրագրի վրայ, Քանակ-բէյը արժեքներ է ստիճանում, որ նա ամենից առաջ հեռացնի իրեն չընկալաւոր պաշտակաւորներին, պետականատու պաշտօնները յանձնի ազնիւ մարդկանց և զինի իւր հպատակների օգնութեանը: «Նա առաջարկում եմ ձեր մեծութեանը, — ասում է նա, — որ ռեֆորմները մտցնելու համար ձեր մայրաքաղաքի և գաւառների մեծամեծներից կողմուած մի ժողով հրաւիրէք: Երբ նրանք կը վերանորոգեն այն կէտերը, որոնք նոր պայմաններին համապատասխան փոփոխութիւններ են պահանջում, նրանք այդ կէտերը վերաքննում և ուղղած ձեռք կընդհանրացնեն ձեր մեծութեանը: Այդպիսով կարող է մշակուել մի սահմանադրութիւն, և ձեր մեծութիւնը պէտք է հրապարակի նրա վճռական որոշումները կայսերական հաստատով: Ես պնդում եմ, որ միայն այդ բանում է կայանում միակ փրկութիւնը ներկայ գոհաւորութիւնների գէշքը:»

Նույն հայտարարական շահերի, հասարակութեան բարեկեցութեան, — այդ գեղեցիկ նախադասութիւնը իրեն իրաւունքներով, նա կրկնում է ամեն օր, երբեմն ցանկութիւն էլ է յայտնում իր բարեկեցութեան այդ իրաւունքը, — բայց չի իրազեկում երբեք: Ինչպէս է, ուրեմն, անցկացնում նա իւր օրերը, ինչով է լցնում իւր կեանքի գաղափարները: Տեսնենք: Առաջարկում է իր կեանքում բաւական ռազմական, ժամը 10-ին, 11-ին ելք բերել էլ 12-ին: — Իսկ եթէ լսելու այն պիտի զատախօսութիւններ կան, որոնց օչ մի կերպ չի կարելի ամփոփ անել, այն ժամանակ նա վեր կենում մի ժամով և կամ ժամ ու կիսով վաղ, մի քանի անգամ իւր անբաւականութիւնը յայտնելով իրեն արթնացող ծառային և կամ աղաչանով: Վերկացում է չէ — թէ, թէ չի լսել իրար, եթէ կարելի է համարաբանի երեսը չտեսնել, նա իրեն զրադարան կըքցի, Թիֆլիսից նոր եկած լրագրողների համարները թիֆլիսում օչ այնքան լուրջ նպատակով, ի հարկէ, որքան իւր բարձրանքների առաջակը լցնելու: Դուրս է գալիս նա զրադարանից այս անգամ, առեւել, բաւականութեան արտայայտութիւնը երեսին: Նա կարողացել է Արձապարտել 24 րդ համարը, որտեղ ոմն «ակադեմիկ» իւր թղթակցութեան մէջ մի քանի անգամ խօսքեր է տեսել Մոսկուայի «ազադնե»-ի հայտնաբերում: «Ինչ լաւ կէտ է, շան... Ակադեմիկը... տեղն է հենց... Այդպիսի և զրա նման մարդեր

ԱՐԵՎԵԼԵԱՆ ՀԱՐՑԻ
(Վերո-Դար-ի թղթակցի աշխատակցի)

Արեւելք և արեւմուտք ծանր հանգամանքներում մէջ կը գտնուին: Թիֆլիսի այս միջոցին սկսած է իրեն բարեկամ համարում պետութեանց հետ իսկական ծառայութիւնը, բայց առանձին չմտացած, միւս կողմէն Գերմանիա, կարծես իւր ձեռքին տակ առնել կը ջանայ թիֆլիսի գործերու կողմակիցութիւնը և սահմանադրութեան արժեքները:

Անգլիա, առ այժմ, չի բերել իւր հին դաշնակցին բաժնուիլ, սակայն սկսած է այս անգամ տարբեր ուղղութեան հետեւել: Արդարեւ դեռ պատրուած չէ 87-ին Թուրքո Անգլիական դաշնագիրը, սակայն վերջերս ժողովուրդը այդ դաշնագրութիւնը այն աստիճան քննադատեց անոր գէշ բողոքներ և կառավարութիւնը այն աստիճան չեզոքացուց անոր գործութիւնը որ, մի կերպ «մեռած թուղթ» կը նայ նկատուի:

Թիֆլիսյան օգտուած չէր նաեւ անոնց հետեւողներին. այս անգամ ևս հետեւեցաւ իւր հին քաղաքականութեան, և իւր ձեռքերով շարժեց իւր գահի ոտքերը: Միժմ մի աստիճան գլուխ կը փութէ: Բայց ուշ է:

Կրեմլ, դեռ պաշարեալ փնտրել մէջ կը մտայ: Բանակցութիւններու վերջը չկար: Լրագրայ լսածին նայելով, Մուլթանը այնքան ձանձրացած գլխով ամբողջական օրօրանքներէն, խնդրած է պետութիւններէ որ զինքը տգիտ թողուն ինքիւր: Յունաստանի հետ հաշտութեան կարգադրելու: Անգլիա, Ֆրանսիա և Իտալիա համաձայն գտնուած են բայց կրտսի թէ թէ միւս պետութիւնը Մուլթանի փոխարէն վաւերացուցած չեն: Երկու օր առաջ, Լոնդոնի «ազադայի» աղափարական կուրի մէջ ի պատիւ լուրջ Բիւլլերիի ճաշ մը արեւելացի. բաժնուականութիւնը: Բէլլերիի ամիսները մը դարձուց քաղաքական աշխարհին վրայ, Կրեմլի պաշարեալ և պետութեանց ներկայ բանակցութիւնները աչքի առնելու անհրաժեշտ, պահանջից որ երկրի կառավարութիւնը իւր գործերը միջոցները պէտք է ի գործ դնել: Թիֆլիս

քաղաքի գործը անմիջապէս կը գլխին հետեւել և ապա կը գոյն խաղաղութեանը կամ բարեկարգութեանը ձեռնարկելու: Իր կարծեք թուրք գործերու ներկայութիւնը: Բարեկարգութիւնները անգործաւորի ի միշտ կը գլխին վերգովեալ գրութեան մէջ պահելու կը ծառայէին:

Մայրաքաղաքի և երկրի այլ մասերուն մէջ հրատարակուող կարեւոր թերթեր, Լ. Բէլլերիի կարծիքները գնահատելով, նոյն գործուր շեշտեղով կը պահանջէին թուրք գործերու հեռացումը այս առաջարկի դէմ կառավարութեանը րացտարութիւնը կը պահանջէին: Կառավարութիւնը արդէն ակնհայտը գոցած, լսել և պատասխանել չի բերել:

Մինչև ցարը չարժուի մասնական էր, լուր աղափարական կուսակցութեան մէջ էր, այժմ պահանջողականը ևս ըսկսած են ներկայ կառավարութեան բնթացքը քննադատել: Թէ և այս վերջնոց թիֆլիս այնքան ստուար չէ, բայց այդ կուսակցութեան կողմն է ևս դաւաճարացած միջանի ձայներ կարող են աղափարական գործը դիւրացնել:

Պարիզին և Թիֆլիսին եկած հետադիւր կիւնցներն թէ պետութիւնը համաձայնուած են Յունաստանը ևս նաւային պաշարման մէջ դնել: հաւանական է որ Յունաստանի պաշարումը թուրք-յունական պատերազմ ծագեցնէ: Եթէ այդպէս լինի, պետութեանց «խաղաղասիրական համաձայնութիւն»-ը պատերազմ փութացնում կը լինի:

Մէրամ Լոնդոն, 3 ապրիլի (ն.ա.)

Ապրիլի 1-ից «Վերո-Դար»-ին բովանդորել են գրում և միմյանքում են 8 բողոքի:

ԲՐՈՆԻԿՈՆ

Դանձակի գաւառի Բանանց գիւղից մեզ հաղորդում են, որ Բուլգարի յայտնի հարուստ պ. Առաքել Ծառուբանի յանձնարարութեամբ ահա մի քանի օր է այդ գիւղում է գտնուած Իզրաէլեան անունով մի ինժեներ, որը ինչպէս բանակցելիքներն, այնպէս և խաչակապ և քարհատ գիւղերի բնակչներին հա-

մախտական թերթեր է ստորագրել: Երկու օր անց ժամանակներում գիւղի հողերով երկաթուղու, գիծ անցկացնելու մինչև քարհատ գիւղը, որ երկաթուղու արձանագրութեան վրայ երկաթա հանքերի տնային հարստութիւն կայ իսկ քարհատի դիմացի տնային ստորագրացած է երկաթուղուց: Մարտի 10-15 տարի առաջ գիւղացիք իրենք էին հաւաքեալական եղանակով գարնի քարայրում երկաթ պտորտում որը իւր կալուածեամբ, ինչպէս ասում են, զերապանցում է Ռուսիայի տնտեսաւ երկաթների: Մակայն, և իզրաէլ, պատրաստման եղանակն, ի հարկէ, և հազին նեղութիւն էր պահանջում ւածուի, որի պակասութիւնը շատ զգալի է, անտառները վերջանալու պատճառով: Այժմ գործարանի հիմնուելով Դանձակի գաւառի երկաթուղու տարածականութիւն պիտի ստանա միևնույն ժամանակ աշխատանքի մասնաւոր աղբիւր գտնուելով բանուող զերապանցի համար, որոնք աղբաւորու վրայ են ներկայումս: Գիւղացիներն անհամար սպասում են գործի սկզբնաւորութեանը:

Առաջիկայ տօները պատճառով Գոգ կասի Կառավարչապետի դիւանատանը ստորագրութիւն է բացուած այն անձերի համար, որոնք ցանկանում են Զատիկի աթիւ ունելիք սովորական այցելութիւնների փոխարէն նախապէս թիֆլիսի անհի չքաւորների օգտին:

Ուրբաթ, ապրիլի 2-ին, Թիֆլիսի ջոգաւային տանը խոստ ժողով էր գումարում: քաղաքային վարչութիւնը և տեխնիկական ու բժշկական մասնագէտի անդամները քննարկեալ տարափոխիկ հիւանդութիւններով վարակուածների համար տանձին հիւանդանոց կանգնեցնելու գործը: Դաւաքային խորհուրդը այդ նոր հիւանդանոցի շէնք կանգնեցնելու համար որոշել էր 7 հազար ռուբլի 20 մահաւաղութով, մէկ մասը տրամադրվաւց և միւս մասը կանանց յատկացնելով: Խոստ ժողովը եկաւ այն եզրակացութեան, որ 7 հազար ռուբլին

այդ փաստը: Դա մասամբ ճիշտ, և մի միայն մասում է: Ով է վիճում — միթէ կարելի է համոզմանով, առեւել, Մոսկուայի և երեսնի պիմադրականութիւն... Բայց իմ խօսքը այն ուսանողների մասին չէ որոնք հեռուոր Գոգկաւից են եկել alma mater-ի սեղանից ճաշակելու: համեմատելով Մոսկուայի հայ և ուսուսանողին, ես աչքի առնոյ ունեմ այն հայ ուսանողին, որ իւր սկզբնական ուսումը ստացել է Մոսկուայի և նրան կից, հարեան քաղաքների փմադրականութեան: 24-րդ է մոտանայ, որ Մոսկուայի հայ ուսանողութեան մի մասը Լազարեան ճեմարանի փմադրականութեան բաժնին աւարտողներն են կազմում:

Մոսկուայի հայ ուսանողը շատ սահմանափակ կեանքով է ապրում: Միևնայն համալսարանը, դասախոսութիւնները, միևնայն սեկանդն ու բնկերները, միևնայն չընդադադող միջնորդար — էսօր, էգուց, ամիսներ, տարիներ շարունակ ընթերցողը, կհաւատար որ այդ անտանիկ է, արդիւնաւէտ չի, դա փաստակար է մինչև անգամ... Զուրկ լուրջ չգործադրումից՝ մեր ուսանողութիւնը հետաքրքրվում է միմիայն այնպիսի պահանջին են կազմում: Դասախոսութիւնները լսում է նա այնքան, որքան հարկաւոր է քննութիւնները: Քզլիւանց անհի՝ զրաւանութիւնը նրան հետաքրքրում է այնքան, որքան հարկաւոր է բնկերական «ժողովներ»-ի վէճերի ժամանակ զերեսը ցնկով չըտալու: — Առում, դասախոսակցութիւն յա-

նուն հայտարարական շահերի, հասարակութեան բարեկեցութեան, — այդ գեղեցիկ նախադասութիւնը իրեն իրաւունքներով, նա կրկնում է ամեն օր, երբեմն ցանկութիւն էլ է յայտնում իր բարեկեցութեան այդ իրաւունքը, — բայց չի իրազեկում երբեք: Ինչպէս է, ուրեմն, անցկացնում նա իւր օրերը, ինչով է լցնում իւր կեանքի գաղափարները: Տեսնենք: Առաջարկում է իր կեանքում բաւական ռազմական, ժամը 10-ին, 11-ին ելք բերել էլ 12-ին: — Իսկ եթէ լսելու այն պիտի զատախօսութիւններ կան, որոնց օչ մի կերպ չի կարելի ամփոփ անել, այն ժամանակ նա վեր կենում մի ժամով և կամ ժամ ու կիսով վաղ, մի քանի անգամ իւր անբաւականութիւնը յայտնելով իրեն արթնացող ծառային և կամ աղաչանով: Վերկացում է չէ — թէ, թէ չի լսել իրար, եթէ կարելի է համարաբանի երեսը չտեսնել, նա իրեն զրադարան կըքցի, Թիֆլիսից նոր եկած լրագրողների համարները թիֆլիսում օչ այնքան լուրջ նպատակով, ի հարկէ, որքան իւր բարձրանքների առաջակը լցնելու: Դուրս է գալիս նա զրադարանից այս անգամ, առեւել, բաւականութեան արտայայտութիւնը երեսին: Նա կարողացել է Արձապարտել 24 րդ համարը, որտեղ ոմն «ակադեմիկ» իւր թղթակցութեան մէջ մի քանի անգամ խօսքեր է տեսել Մոսկուայի «ազադնե»-ի հայտնաբերում: «Ինչ լաւ կէտ է, շան... Ակադեմիկը... տեղն է հենց... Այդպիսի և զրա նման մարդեր

մանը մտերմով պաշարուած, նա քիչ գրասնում էլ է և ապա առն վերադառնում: Այդտեղ, նա մինչև ճաշ, պարապում է բնթերցանութեամբ և իւր սուրբայ հաշիւներով: Նրա ընթերցանութիւնը այնքան էլ արդիւնաւէտ չի լինում: Նա չկրնէ խորը բնկերակ այդ բնթերցանութեան մէջ: Երբ վերաբերուել գլուխ բնկերցանելու առաքան, որովհետեւ նա քիչ է գրադուած լուրջ աշխատանքով, «Երա մէջ բացակայում է ընդհանուր գրագիտութիւնը, զառաքարներով ոգեկոծուելու բնկերցանութիւնը, և այլն» (Գ. Տատեան)... Դա չից յետոյ նա փառաւոր կերպով պարզում է իւր օտերը անկողնու մէջ, իրեն Մարիէտի դիւրին է քցում վերականգնելու օքտայ «հոգսերից», «պարապումներից, յոգնած ոյժերը: Հալով քուն... Մարիէտը թաւ: Նա բացում է իւր աչքերը և, ժամացուցին նայելով, իւր կոյն վեր է թռչում: — Ժամը 5-ից անցել է 35 րոպէ: Իսկ այսօր ժամի 7-ին Լի մօտ ժողով կայ: Մինչև լուսացուելը, մինչև թէ խմելը, — ժամանակն էլ հասնում, — պէտք է հագնուել: — Ընկերներն կըսպանեն, լաւ չի... Եւ միմիայն կէս գիշերին տուն վերադառնալով, նա իրեն լսկայն անկողին է քցում... Վաղը միևնայն է կամ համարեա միևնայն, — և այդպէս ամիսներ տարիներ... Այդպէս է ներկայանում ինձ Մոսկուայի հայ ուսանողի կեանքը իւր բնկանուր առմամբ: Այժմ դառնումը դէպի մասնաւորութիւնները: Դրանք տեղի ևս տրիւր են: Այն բանաւոր ցեղերից, որոնք մրա-

մանը մտերմով պաշարուած, նա քիչ գրասնում էլ է և ապա առն վերադառնում: Այդտեղ, նա մինչև ճաշ, պարապում է բնթերցանութեամբ և իւր սուրբայ հաշիւներով: Նրա ընթերցանութիւնը այնքան էլ արդիւնաւէտ չի լինում: Նա չկրնէ խորը բնկերակ այդ բնթերցանութեան մէջ: Երբ վերաբերուել գլուխ բնկերցանելու առաքան, որովհետեւ նա քիչ է գրադուած լուրջ աշխատանքով, «Երա մէջ բացակայում է ընդհանուր գրագիտութիւնը, զառաքարներով ոգեկոծուելու բնկերցանութիւնը, և այլն» (Գ. Տատեան)... Դա չից յետոյ նա փառաւոր կերպով պարզում է իւր օտերը անկողնու մէջ, իրեն Մարիէտի դիւրին է քցում վերականգնելու օքտայ «հոգսերից», «պարապումներից, յոգնած ոյժերը: Հալով քուն... Մարիէտը թաւ: Նա բացում է իւր աչքերը և, ժամացուցին նայելով, իւր կոյն վեր է թռչում: — Ժամը 5-ից անցել է 35 րոպէ: Իսկ այսօր ժամի 7-ին Լի մօտ ժողով կայ: Մինչև լուսացուելը, մինչև թէ խմելը, — ժամանակն էլ հասնում, — պէտք է հագնուել: — Ընկերներն կըսպանեն, լաւ չի... Եւ միմիայն կէս գիշերին տուն վերադառնալով, նա իրեն լսկայն անկողին է քցում... Վաղը միևնայն է կամ համարեա միևնայն, — և այդպէս ամիսներ տարիներ... Այդպէս է ներկայանում ինձ Մոսկուայի հայ ուսանողի կեանքը իւր բնկանուր առմամբ: Այժմ դառնումը դէպի մասնաւորութիւնները: Դրանք տեղի ևս տրիւր են: Այն բանաւոր ցեղերից, որոնք մրա-

մանը մտերմով պաշարուած, նա քիչ գրասնում էլ է և ապա առն վերադառնում: Այդտեղ, նա մինչև ճաշ, պարապում է բնթերցանութեամբ և իւր սուրբայ հաշիւներով: Նրա ընթերցանութիւնը այնքան էլ արդիւնաւէտ չի լինում: Նա չկրնէ խորը բնկերակ այդ բնթերցանութեան մէջ: Երբ վերաբերուել գլուխ բնկերցանելու առաքան, որովհետեւ նա քիչ է գրադուած լուրջ աշխատանքով, «Երա մէջ բացակայում է ընդհանուր գրագիտութիւնը, զառաքարներով ոգեկոծուելու բնկերցանութիւնը, և այլն» (Գ. Տատեան)... Դա չից յետոյ նա փառաւոր կերպով պարզում է իւր օտերը անկողնու մէջ, իրեն Մարիէտի դիւրին է քցում վերականգնելու օքտայ «հոգսերից», «պարապումներից, յոգնած ոյժերը: Հալով քուն... Մարիէտը թաւ: Նա բացում է իւր աչքերը և, ժամացուցին նայելով, իւր կոյն վեր է թռչում: — Ժամը 5-ից անցել է 35 րոպէ: Իսկ այսօր ժամի 7-ին Լի մօտ ժողով կայ: Մինչև լուսացուելը, մինչև թէ խմելը, — ժամանակն էլ հասնում, — պէտք է հագնուել: — Ընկերներն կըսպանեն, լաւ չի... Եւ միմիայն կէս գիշերին տուն վերադառնալով, նա իրեն լսկայն անկողին է քցում... Վաղը միևնայն է կամ համարեա միևնայն, — և այդպէս ամիսներ տարիներ... Այդպէս է ներկայանում ինձ Մոսկուայի հայ ուսանողի կեանքը իւր բնկանուր առմամբ: Այժմ դառնումը դէպի մասնաւորութիւնները: Դրանք տեղի ևս տրիւր են: Այն բանաւոր ցեղերից, որոնք մրա-

նեկով մեր ուսանողի կեանքի մէջ, աւելի ազդեցութիւններ են գործում նրա վրայ, եւ կը լինի միմիայն երեքը, և մեծագլխաւորները:

Սկսենք: Ուսողները բաժանուած են նեղ կուսակցական խմբերի, և այդ խմբերը միշտ սպառազինուած են լինում փոխադարձատելութեամբ: Նրանց մէկ մասը իրեն «մշակողական» է կանչում և համարեա բողոքողին երես է դարձրել այստեղի հայ հասարակութիւնից: Զատ տարբերակ հնչում է, — այդպէս չի, — ուսանողը առանց ուսանողի, — բայց գործադիտաբար դա փաստ է և դառն փաստ: Բայց պէտք է խոստովանել, որ ոչ միայն «մշակողականները», այլ առհասարակ մեր ամբողջ ուսանողութիւնը, կարծես, մի ուսուն մեր հասարակութեան գէշ: Իսկի մէկ վերացող հարցնող չկայ ուսանողներից:

Այս, Թուրքոմի ճիծեր, ինչ կայ ինչ էք ձեռնուածն հանում: Մարդիկ ձեր հոգսը քաշեն, ձեր նիւթական կարիքները, եթէ ոչ ամբողջովին, դռնէ մասամբ, հոգան, դուք էլ նրանցից անբաւական մարդ, ցեղիկը դուք աղանք, «առեւել» կանչէք նրանց:

— 24, — ասում են ուսանողները, — նրանց տուածն ինչ է: Թէ նրանք որ մարդութիւն են ուղում, անեղ թիղ շատ աան թիղ մեր բոլոր չքաւոր կարայրների ապահովեցնեն:

Զատ բարի, խնօք ճիծեր: Բա էդ լսած բան է, որ դուք էք անում: Դատի և յարգանք ցայ տալով ձեր բարեբարներին, ձեր խնդանքը նրանց

հասկացնելու փոխարէն, ձեր ցուրբը,

1875-1876

